Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 93. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го КВІТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 93. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 23, 1953. VOL. LXI

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА В СПРАВІ „ЗАНУРЕНОЇ" НАФТИ

Вашингтон. — Двадцять п'ять сенаторів, що противляться признанню стейтам права власности нафтових багатств, занурених при берегах Злучених Держав, звернулися до президента за вияснениям, чи він підтримує претенсії стейтів до таких ресурсів, якщо вони находяться у віддалі понад три милі від берега. Сенатори спеціяльно згадали претенсії, зголошені стейтами Тексасом і Флоридою до занурених багатств у Мехіканському заливі у віддалі поза колишні три ліґи, тобто поза десять з половиною миль. Сенатори, між якими є двадцять два демократи, два республіканці і один незалежний запитують листовно: „Чому наш конґресовий провід обстоює ухвалення пунктів, проти яких виступають керівники екзекутивної ділянки Вашої адміністрації?" До таких керівників зараховують сенатори „речника департаменту стейту" і генерального прокуратора Герберта Бровнела.

Лист до пезидента висланий саме тоді, коли Сенат провів уже другу ніч на дискусії над законопроєктом в справі признання правної власности прибережних занурених ресурсів і коли сен. Роберт А. Тефт хоче призвести до закінчення довгої дискусії збоку демократів, з'ясовуючи їхню тактику, як обструкцію. Сенатори, що підписали лист до президента та покликалися на свідчення „речника департаменту стейту", твердять, що одобрення Конґресом границі поза тримилеву віддаль від берега „призведе до поважних турбот і створить перешкоди Злученим Державам у їхніх закодонних стосунках".

Бровнел підготовляє сувору контролю над комуністами

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Герберт Бровнел оприлюднив нарис суворої контролі над комуністами, якщо увійде в життя вирішення Контрольної Ради для Підривних Дій з наказом реєстрування всіх членів комуністичної партії. Прокуратор вимагає, щоб партія повнотою виявила свої прибутки й витрати, список членів і „інші подробиці, що стосуються її організації" впродовж трицяти днів після правосильности вирішення. Незастосування до нового розпорядження потягне за собою кару до $10,000, а особи, що відповідають за виконання урядового наказу, підпадають такій самій особистій грошевій карі, а крім того в'язниці до п'яти років. Подібні кари ждуть винуватців за фальшиві звіти. Зареєстрування когось членом комуністочної партії таврує таку людину як аґента совєтської влади, позбавляє її права бути прийнятим до урядової служби або до праці в оборонній продукції та права дістати пашпорт на виїзд закордон. Навіть комуністичні друки, пересилані американською поштою, мусять бути наверху позначені як „розсилане комуністичною партією". Не вільно буде теж комуністам втримувати радіопередач, хіба, що наперед буде сказане, що це діє комуністична партія. Якщо б партія відмовилася зареєструвати себе і видати список своїх членів, тоді кожен комуніст особисто мусить зареєструватися впродовж приписаного часу. Для таких справ готові вже урядові друки.

Удосконалення міського транспорту в Ню Йорку

Ню Йорк. — У самому центрі міста, від площі Таймс Сквер до залізничої станції Ґренд Сентрал, йде великий рух подорожних, що переїздять з одної системи підземки, званої Бродвей Лайнс, до другої, званої „Східньою". Переїзд між ними відбувається потягами, званими „шотл трейнс", що їздять на зразок ткацького човника в обидвох напрямках. Перед двома роками інженери придумали інший засіб переїзду між обидвома системами, а саме при допомозі візків, порушуваних поясом на такий лад, як у фабриках під'їздять частини якогось виробу від одного робітника до другого. Це був би свого роду „поясовий потяг", складений з багатьох візків, які находяться в безупиннім русі. Коли візок зближається до плятформи для висадки і набрання подорожних, його рух сповільняється. Коли вже подорожні всіли і дверцята зачинилися, візок їде зі швидкістю 15 миль на годину. Модель такого поясового потягу виставлено в готелі Амбасадор. Візки мають місце для 14 подорожних. Вони уставлені так, що кожної мінути 19 з них може переїхати плятформу для всідання й висідання. Модель потягу виготовила фірма Ґудїр Тайр енд Роббер Компані. Транспортова Рада міста Ню Йорку, що дістала модель в дарі, приготовляється здійснити новий винахід для допомоги велетенському руховi в підземнім вузлі.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ЗА ЗАБОРОНУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРАДИ

Ню Йорк. — Без огляду на це, як буде виглядати Першетравнева парада, це буде „Комуністична парада попутників" сказав посадник міста Вінсент Імпелітері, виявляючи, що він хоче позбутися такої паради з вулиць міста. До цього дали притоку петиції двох організацій, а саме Католицьких Воєнних Ветеранів і Торговельна Орґанізація Західньої частини міста, щоб скасувати дозвіл поліції на відбуття комуністичної паради. Петиції внесено до Верховного Суду південної частини стейту Ню Йорк. Посадник міста має приготовити свої арґументи на переслухання, оперті на фактах. Їх представить Верховному Судові правний дорадник міста. Одначе Імпелітері не скривається з своїм переконанням, що він чувся б дуже вдоволеним, якщо б дозвіл на комуністичну параду був відкликаний. „Я приглядався таким парадам і бачив у них комуністичні прапори попередніми роками. Одначе вони не мають місця тепер, коли наші хлопці гинуть у Кореї від комуністичної аґресії" — сказав посадник. — Заки прийшла мова про комуністичний похід Імпелітері проголосив проклямацію, призначуючи день 2 травня як День Ветеранів Чужинних Воєн, а час від 2 до 8 травня як Тиждень Льояльности Ветеранів Чучинних Воєн. Він сказав при тому, що велика більшість публіки противиться параді комуністів й тому він братиме участь у параді льояльности, що відбудеться 2 травня.

Доллес підтримуватиме в Парижі могутність вільного світу

Вашингтон. — Відлітаючи у вівторок біля полудня з Вашинґтону до Парижу, державний секретар Дж. Доллес виголосив на літовищі заяву для представників преси і телевізії. Це був останній з кількох виступів державного секретаря перед виїздом до Европи на засідання Ради Північно-Атлантійського Пакту, що свідчить про важливість місії Доллеса та про зацікавлення громадянства ЗДА долею тієї оборонної організації. Доллес висловив переконання, що представники 14 держав, що входять до Північно-Атлантійського Об'єднання, схвалять міри, які б допомагали розростатись і зміцнятись їхній спілці. Найсвіжіші „мирові" виступи СССР повинні звернути увагу уряду ЗДА і країн Пакту, проте ці виступи ніяк не можуть вплинути на сповільнення зусиль чи „послаблення оборонности держав НАТО",—заявив Доллес. Доллес не поділяв думок, що виникають тепер у зв'язку з мировим наступом Совєтів про можливість понизити оборонні зусилля. Навпаки, совєтські голоси „це наявний доказ твердити, що зростальна сила вільного світу впливає на совєтські рішення у напрямку замирення" ,сказав державний секретар. Отож завданням держав НАТО буде не приготовитися лише на „рік кризи", але постійно озброюватися і зміцнитися з розрахунком, що це необхідно продовжувати „10 20 і 30 років". Досвід виявляє, що розрахунок лише на якийсь „рік кризи" не тільки плутає стратегічні задуми, але вносить порушення в економіку країни, — твердив голова американської делеґації на наради НАТО. Доллес відлетів в оточенні своїх помічників і дорадників з тим, щоб уже в четвер взяти участь в паризьких нарадах.

Домагання тісного об'єднання Европи

У зв'язку з початком нарад Ради Атлантійського Пакту в Парижі, визначні представники громадянства чотирьох країн підписали в Ню Йорку окреме звернення до учасників паризьких нарад. Представники культурного, політичного, військового життя і підприємств ЗДА, Британії, Франції й Канади домагаються, щоб на нарадах у Парижі була схвалена якнайтісніша економічна співпраця країн Европи. При економічному порозумінні, країни Европи настільки зможуть посилити своє економічне положення, що оборонні зусилля Північно-Атлантійського об'єднання можуть бути подолані у великій мірі власними засобами. Підписані під зверненням 155 визначних діячів країн домагаються здійснення низки заходів, як зниження оплат в міжнародній торговлі, знесення торговельних обмежень, митних труднощів тощо. Країни НАТО повинні увійти і в загально-світові економічні процеси та створити центр, який співпрацював б і керував політикою в усіх обширах загрожених комуністичним напасництвом, однаково, як в Европі, Середньому Сході, так і на Далекому Сході. Інше домагання об'єднання Европи висунув директор данської інформаційної служби Дж. Гольдрінґ, виступивши на сніданні Об'єднання закордонної політики, що відбулася в клюбі „Тавн Гол"'. Промовець вказав на необхідність створення европейських об'єднаних держав. Сила об'єднаної Европи буде більша, як окремі, хоч би й спільні зусилля її народів і то в кожній ділянці: політичній, економічній і військовій. Гольдрінґ подібно, як і діячі чотирьох націй, що підписали спільну заяву, переконаний, що „політична єдність Европи не повинна не супроводитись економічною єдністю".

„Голос Америки' повторяє вісті про незгоду в Кремлі

Вашингтон. — Програма „Голосу Америки" повторює безупину вісті, що нові совєтські провідники „ведуть дику боротьбу" за владу поза мурами Кремля. Це, як виходить з радіовисилень „Голосу", головна причина, чому Совєти нагло зм'якли у своїй ворожнечі до Заходу. „Голос" остерігає, що можлива зміна совєтської політики це тільки тимчасовий засіб для припинення мобілізації оборони вільного світу проти Совєтів, а не залишення засадничої комуністичної мети. Боротьба на Кремлі, як твердить „Голос" сповита таємницею. Та, всеодно, як твердять радієві заповідачі, „поза цими мурами, поза нібито непоборною фасадою, йде боротьба на життя і смерть". Головними противниками в цій боротьбі являються: новий совєтський прем'єр Георгій М. Маленков, міністер закордонних справ В. М. Молотов і голова таємної поліції, Лаврентій Берія. Як приклади такої боротьби наводить „Голос" арештування 15 лікарів і їх звільнення.

Залізнича катастрофа на шляху Флорида—Ню Йорк

Діллон, у стейті Савт Каролайна. — Після вискочення з рейків залізничого потягу підприємства Атлантік Кост Лайн вночі з понеділка на вівторок, що їхав з Флориди до Ню Йорку з понад триста подорожними, рятункові поліційні й шпитальні відділи з цілої околиці почали видобувати жертви катастрофи зі звалищ вагонів. З-посеред великої кількости покалічених, 104 треба було віддати до шпиталів, а життя деяких з них в небезпеці. Перші вісті подавали кількість забитих на десятки. Тепер стверджено, що погибло троє людей.

Аґенція „Юнайтед Пресс" обслуговує 3,736 газет

Ню Йорк. — На відкритті власників пресової аґенції „Юнайтед Пресс" під проводом предсідника Ню Бейлі, її місто-голова Джек Біско подав до відома, що ця аґенція обслуговувала в минулім році 3,736 газет та радієвих і телевізійних станцій. Це зріст на 203 клієнти. Крім висилання новинок до преси, аґенція має ще службу висилання картин, звану „Нюзпікчур Сервіс", яка посилає образки з найновіших подій 340 клієнтам. Це вказує на приріст 71 нових клієнтів минулого року. Аґенція перебрала на себе теж підприємство „Акмі Нюзпікчурс", яке обслуговувало дев'ять міст через телефото. Крім згаданих родів газетних услуг „Юнайтед Пресс" співпрацює ще з підприємством „20-ст Сенчурі Факс" для поширення новинок через фільми й телевізію, заключивши конракт з 56 телевізійними станціями. Є це отже найбільша аґенція для постачання вістей при допомозі фільм. Крім Америки „Юнайтед Пресс" обслуговує ще заморські країни, пересилаючи туди вісті при допомозі телетипу, тобто передаючи новинки машинописом, який можна безпосередньо використати в друкарні. Через свою допоміжну службу, „Ошен Пресс", аґенція постачає телеграфічні вісті американським і чужинним кораблям, що находяться на морю.

БОЛЕН І ВОРОШИЛОВ ДАЛИ МИРНІ ЗАПЕВНЕННЯ

Новий американський амбасадор в Москві, Чарлз Е. Болен (зліва), відвідав минулого понеділка в Кремлі голову Верховної Ради СССР маршала Ворошилова та передав йому свої кредиценційні листи, обмінюючись взаємно запевненнями щодо мирних інтенцій американського й совєтського урядів.

НОВА ЧИСТКА КОМУНІСТИЧНОЇ ВЕРХІВКИ В СОВЄТСЬКИХ РЕСПУБЛІКАХ

Стокгольм, Швеція. — Із повідомлень совєтського радія та з тверджень втікачів виходить, що в останньому часі зайшли великі зміни та переведено основну чистку в комуністичних урядах і в комуністичній верхівці в підсовєтських республіках, зокрема в Україні, Білорусі, Грузії, Азербайджані, Таджікістані й в Карело-Фінській республіці. Подробиць тих змін і чисток не подано. Натомість в останньому повідомлено й сказано дещо більше про чистку в Латвії. Із загальних повідомлень виходить, що теж в „союзних республіках" переведено такі самі організаційні зміни, як їх іроблено після смерти Сталіна в Москві, а чистка охопила головно дотеперішніх керівників внутрішніх справ та поліції. Другим характеристичним фактом теперішньої чистки й зміни є те, що з „республіканських урядів" вичищується майже цілком місцевих комуністів, заступаючи їх росіянами. І так, з комуністичного лотишського уряду вичищено тепер вісьмох комуністів лотишів, заступаючи їх російськими комуністами. В реорганізації республіканських урядів злучується головно міністерства безпеки з міністерствами внутрішніх справ й відповідальних керівників тих міністерств підпорядковується не місцевим урядам, але безпосередньо центральному міністерству внутрішніх справ в Москві, яке очолює Берія. Нові з'єднані міністерства внутрішніх справ і внутрішньої безпеки в поодиноких республіках тепер очолюють: в Україні — Пасло Яковлевич Мешик, в Латвії — Ніколай Кузьмович Ковальчук, в Грузії — Володимир Георґієвич Деканозов, В. І. Баскаков в Білорусі, Н. П. Ґузев в Карело-Фінській республіці, С. Ф. Ємельянов в Азербайджані та Д. К. Вишнєвський в Таджікістані. Рівночасно в совєтській пресі продовжується запевнювання про респект і охорону громадянських прав совєтською владою, цитуючи при цьому твердження Леніна й Сталіна. В деяких республіках, головно в Грузії, повідомлено про привернення всіх прав деяким раніше „вичищеним" комуністичним головачам.

Совєтські шпигуни в ролі дипломатів

Париж. — Теперішня двобічна чистка в Совєтах, себто викидування з високих постів одних і привертання прав тим, що були вичищені раніше, виявляє теж, що совєтський уряд затруднює на високих дипломатичних постах закордоном членів таємної поліції й шпигунів. Вже від довшого часу у вільних країнах було відомо, що в кожному совєтському посольстві й амбасаді є щонайменше один шпигун-енкаведист, що займає високе ключеве становище, але совєтський уряд ніколи досі того не потвердив. Щойно тепер ці колишні тільки припущення й свідомість потверджують факти. А саме, міністром внутрішніх справ Грузії, до якого належить тепер теж попереднє МВБ, отже поліція, найменовано Владіміра Георґієвича Деканозова, відомого совєтського „дипломата". Ще в 1940 році Деканозов був заступником всесоюзного тоді ще комісара закордонних справ. Опісля, під час совєтсько-гітлерівської дружби, він був совєтським амбасадором в Берліні й йому власне гітлерівський уряд передав формальне об'явлення війни. В 1943 році Деканозов вже був совєтським уповноваженим міністром в Болгарії, а в 1845 році він знову був заступником міністра закордонних справ. Опісля він був адміністратором совєтської власности закордоном. Теперішнє найменування його на міністра внутрішніх справ і поліції в Грузії тільки потверджує попередні припущення, що він ввесь час, отже й за час своєї „дипломатичної" служби, був шпигуном та служив Берії.

День 1-шого травня в Москві під знаком „мирного наступу"

Москва. — Місцева преса проголосила вже аж 47 „лозунгів" Центрального Комітету Комуністичної партії, що їх кожного року проголошується напередодні комуністичних першотравневих святкувань. Цим разом ці гасла стоять під знаком твердження, що „немає ані одного трудного й оспорюваного питання, яке не можна б розв'язати мирними засобами спільного порозуміння між заінтересованими країнами". З того можна вносити, що й самі першотравневі святкування будуть під знаком тої пропаґандивної „мирної офензиви", яку почав Кремль після смерти Сталіна.

Соціялісти найсильніша партія у виборах в Данії

Копенгаґен, Данія. — Данський прем'єр міністрів Ерік Еріксен, зрезиґнував разом із своїм урядом в наслідок останніх виборів до парляменту, в яких обі урядові партії, — консервативна і аґрарна,— здобули разом тільки 59 мандатів, а соціялістична партія вибрала 61 посла. Данський парлямент має 151 посла, і ніодна партія не зможе сама утворити нового уряду. — Прем'єр заявив, що соціялісти мусять прийти до влади і склав резиґнацію на руки короля. Новий парлямент мусить рішати про зміну конституції, але вислід виборів не загрожує політиці озброєння згідно з вимогами Північно Атлантійського пакту, бо й соціялістична партія підтримує дотеперішню закордонну політику Данії. В виборах брали участь коло 2,000-000 данських виборців, хоч число голосуючих було дещо нижче від 81%, як це було під час попередніх виборів в 1950 році.

КОМУНІСТИ ЗНУЩАЮТЬСЯ НАД ПОЛОНЕНИМИ

ЗВІЛЬНЕНІ АЛЬЯНТСЬКІ ПОЛОНЕНІ ОПОВІДАЮТЬ ПРО „СМЕРТНІ ПОХОДИ" В ЧЕРВОНОМУ ПОЛОНІ

Панмунджом, Корея. — З дальшою виміною хворих і поранених полонених в Кореї та в розмовах із звільненими виявляються жахливі факти знущань і смерти в комуністичних таборах. Насамперед виявляється, що взятих в полон альянтських полонених, в цьому часто поранених, комуністи змушували до мандрівки з півдня на північ. Такі мандрівки тривали часом по 50 днів і в них сотні альянтських полонених умирало. Зокрема згадується про два такі „походи смерти", в одному з яких мало вмерти або були вбиті 876 американських і південно-корейських вояків, взятих комуністами в полон. Ця обставина вияснює в дечому факт, що досі в американських втратах в Кореї за ввесь час війни подається тільки 2,322 американців взятих в полон, а понад 9,000 „пропавших в акції". — Багато з тих пропавших були вбиті комуністами під час полону, а інші повмирали від комуністичних знущань. Із свідчень звільнених полонених виявляються ще два замітні факти, а саме, що червоні намагаються „перевиховати" альянтських полонених на комуністів та що в теперішній обмін комуністичне командування включило далеко не всіх тих альянтських полонених, які підпадають під означену договором катеґорію для виміни. Про жах одного „походу смерти" в комуністичному полоні оповідає звільнений тепер один американський сержант, який був взятий в полон після того, як впав на полі бою поранений кулеметними кулями в обидві ноги. Частину довгої дороги в комуністичний полон його несли його товариші, хоч і самі знесилені, а частину його везли на возі, запряженому волами. Кожного полоненого, що відставав у поході, комуністи немилосердно били, а хто падав, того добивали. Із 162 альянтських вояків, які були в тій групі „походу смерти", в якій був сержант, понад 100 вмерло подорозі. Всі звільнені полонені потверджують, що в таборах полонених комуністи намагались перетягнути їх на комунізм. Вони в дальшому оповідають, що навіть в тих таборах, в яких вони перебували, залишились вояки цілком спаралізовані або без ніг і рук. Найгірше положення полонених було на початку війни. Тимчасом, виміна полонених продовжується і в третій сотні репатріованих альянтських полонених було 14 американців. Загально сподіються, що в найближчих відновлених переговорах про перемир'я альянтська делеґація передасть комуністам гострий протест проти знущання над альянтськими полоненими та проти задержання в полоні хворих і поранених, які повинні бути звільнені згідно з договором.

Мехіко внесло в О.Н. компромісову резолюцію в справі Бурми

Об'єднані Нації, Н. Й. — Мехіканський представник в Політичному Комітеті Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй вніс вчора компромісову резолюцію в справі приявности національно-китайських військ на території Бурми. В протилежності до совєтської резолюції, яка домагається засуду національно-китайського уряду за „аґресію", мехіканська резолюція висловлює тільки жаль з приводу приявности „закордонних військ" на території Бурми та закликає всі інші країни, щоб вони, як зайшла б така можливість, допомогти Бурмі в „мирній евакуації" тих військ з її території. Мехіканську резолюцію підтримали азійські, африканські й південноамериканські представники й вже тепер можна передбачувати, що вона буде ухвалена.

Арештували 60 комуністів під час промови Аденауера

Гамбурґ, Німеччина. — Канцлер Аденауер, після свого повороту з Канади і ЗДА, промовляв у Гамбурзі на зборах своєї партії Християнсько Демократичного Союзу. — Комуністи хотіли розігнати збори цієї партії, і комуністична молодь збиралась групами по 60-80 осіб, щоб дістатися до місця зборів, але поліція їх розігнала, арештуючи під час заворушень 60 осіб. На зборах було 7,000 осіб, які горяче оплескували промову канцлера Аденауера. Канцлер сказав, що тоталітарні держави рахуються тільки з силою, і тому Захід мусить бути сильний, хоч комуністи говорять знову про мир. „Сила — казав Аденауер, — це єдиний шлях до миру і до порозуміння з Росією. Цей рік, 1953, буде рішати про долю людськости. Він найважливіший в модерній історії, він вирішить, чи період воєн, зброєння і нужди, що зачався 1914 року, має закінчитися, чи далі тривати.

Генеральний Німецький Лютеранський Синод проти комуністів

Берлін. — Тут відбувся Генеральний Євангелицько-Лютеранський Синод, на якому сім єпископів підписали заяву про те, як Совєти переслідують релігійне життя в Східній Німеччині. Єпископи залишили „дипломатичну" дотеперішню мову і явно заявили, що совєтський режим по „нелюдському" переслідує релігійне життя, та що „Божий гнів" впаде на голову переслідувачів.

ПРОПАВ ІРАНСЬКИЙ ШЕФ ПОЛІЦІЇ

Тегаран, Іран. — Тегеранське урядове радіо повідомило, що визначує 500,000 ріялів ($6,000) нагороди тому, хто дасть вістку про шефа тегеранської поліції, який виїхав автом попередньої ночі до Кутчен, і досі не знати, що з ним сталося. Шеф поліції генерал Афшартоус перед виїздом дістав буз писаного олівцем листа, якого кілька разів читав перед своїм виїздом. В авті залишив він свій револьвер та течку з документами. В Кутчен находиться офіцерський клюб, квартира фашистської партії Сумка, мешкання лідера опозиції Геріедега, і там живуть також особи з тегеранського півсвіту. 500 поліцистів шукають за поліційним шефом, перешукуючи в цій околиці всі доми. Вже переведено арештування в зв'язку із зникненням ген. Афшартоуса, а уряд іменував генерала Модазера тимчасовим шефом поліції. Шеф поліції був споріднений із прем'єром Моссадеком. Він підтримував політику Моссадека і переводив арештування офіцерів на наказ уряду.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МОРАЛЬНА СИЛА

Моральна сила є основою буття кожного народу, передумовою його розвитку, незалежности, добробуту й волі. Без тривких моральних основ не вдержиться жаден нарід, від деморалізації починались упадки найбільших імперій, тоді коли силою своєї моралі вибивались на поверхню навіть малі й найбільш гноблені народи. На сторінках світової історії можна натрапити на численні приклади й докази цього. Кожний нарід намагається запевнити собі краще майбутнє високим піднесенням своєї моралі, як з другого боку аґресивні та імперіялістичні нації свої завоювання величезними зусиллями, скерованими на деморалізацію своїх намічених жертв.

Велика моральна сила потрібна тим більше поневоленому народові. Висока мораль це його наймогутніша зброя проти окупанта, як з другого боку деморалізація становить наймогутніший засіб вдержання його в неволі. На це теж безліч прикладів з сучасної дійсности кожного поневоленого народу. Але в цьому конкретному випадку нас інтересує справа моралі й деморалізації української еміґрації та нашої української спільноти в Америці. Бо тоді, коли народи на своїй рідній землі переходять в цьому відношенні певні вже майже закономірні процеси, кожна еміґрація переходить спеціяльний процес і — як виказує історія — найбільш загрозливий для її моралі.

Великі моральні потрясення перейшла й переходить теж українська еміґрація. Вже сама втрата рідної землі та перебування на чужині, заведені надії й неуспіхи, еміґраційні злидні й т. п. дають багато причин для деморалізації, а у випадку політичної еміґрації, де вигнанці з рідної землі становлять потенціяльну загрозу для її окупанта, ворог, очевидно, зі свого боку не занедбує нічого, що могло б причинитися до деморалізації тої еміґрації. З цього ясно виходить, що головні наші сили й зусилля треба постійно скеровувати на вдержання й скріплення нашої моральної сили, бо тільки вона допоможе нам зберегти себе як спільноту та здійснити нашу місію.

Дотеперішня практика вже хоч би того 60-літнього життя й праці нашої громади, зв'язаної з УНС та „Свободою", переконують поза всякими сумнівами, що одною з найголовніших основ нашої моральної сили була та обставина, що всі почини й всі акції нашої спільноти велись виключно власними пожертвами гроша, праці й часу. Є всі підстави твердити, що цим ідеалістичним принципам і засадам ми у великій мірі завдячуємо навіть і наше самозбереження, як спільноти.

Тимчасом, власне в цій важливій ділянці спостерігається в останньому часі різні прояви деморалізації, найчастіше з власної вини. Потрібно прикладів? Поминаючи історії з [illegible] „фондами" згадаємо тільки про ту однобічну й тенденційну метушню, яка була постала у зв'язку з поїздкою делеґації УКК до Европи. Чи це, що виписали в деяких наших пресових органах всілякі автори, намагаючись пекти при цьому свою групово-партійну печеню, може допомогти до збільшення нашої моральної сили чи нашої фінансової бази? Це тільки частина того, що в нас тепер — свідомо чи несвідомо — робиться наче б з виразною думкою здеморалізувати наш жертвенний загал й тим самим відібрати нашому народному життю свою власну фінансову базу та тим самим створити першу передумову для суцільної деморалізації.

Подібні яскраві приклади в цьому відношенні можна б навести з нашої допомогової акції. Перед нами лист — та ще й з проханням опублікувати його — від українських інвалідів в Европі, нам відомі теж листи, меморіяли й ультимати поодиноких українських інституцій в Европі, нам відомі теж численні приклади всіляких індивідуальних виступів поодиноких людей в цій країні, які присягаючись на інформації з Европи, стають справжніми апостолами деморалізації нашого жертвенного загалу, а з цим і деморалізації цілої нашої спільноти. Все це до краю загрозливі явища й проти них треба всіми засобами боротись, а найкращим засобом проти таких деморалізаційних проявів буде без сумніву наша максимальна жертвенність та наша власна максимальна підтримка нашим політичній й допомоговій централям, обраним і контрольованим народом і для народу.

Комуністична партія — совєтський аґент

Сьогодні мало є вже в Америці таких наївних, щоб не знали, хто є комуністи, до чого вони змагають, кого слухають і в чиїм інтересі працюють. Довгі процеси проти комуністичних верховодів дали добру нагоду американському загалові пізнати оті всі речі і наглядно переконатись, що американські комуністи працюють в користь кремлівської диктатури та допомагають їй в поході на підбій цілого світу, в тому і Америки. Отже навіть і ті, що дали себе задурити комуністичним аґітаторам і стали членами Комуністичної партії, думаючи, що тим помагають Америці стати кращою і поступовішою країною, повинні бодай тепер знати, що вони вступили на облудний шлях, на шлях зради цій вільній землі.

Хоч американці вже давно добачували в комуністах та в Комуністичній партії Америки ворогів американської свободи і американського способу життя і думання, вони довго опирались проти примусу реєстрації Комуністичної партії та комуністів як „чужинних аґентів". На те склалося багато причин. Ніхто не хотів робити з комуністів якихось „мучеників". Це останнє властива причина, чому досі не розв'язано Комуністичної партії та чому цього не домагається теж і тим разом.

Рада Контролі Підривних Дій, яка домагається від Комуністичної партії та її членів реєстрації, рішилася на такий крок по 19-місячних доходженнях, які виявили, що Комуністична партія та її члени є на службі СССР. Очевидно, партія це заперечує і вважає себе такою самою політичною партією в Америці, якою є Републіканська партія чи Демократична. Таке становище вона займала давніше, на тому стоїть і тепер. Рішення Ради Контролі Підривних Дій вона не визнає, заявляючи, що вже пороблені заходи відклику до вищого суду. Справа ця дійде цілком певно аж до Верховного Суду ЗДА і щойно там буде остаточно вирішена, а це не станеться скорше як за рік. До цього часу рішення Ради Контролі Підривних Дій в справі реєстрації Комуністичної партії не буде правосильним. Це одначе не змінює відношення уряду до Комуністичної партії та її діяльности як шкідливої для добра і забезпеки Америки. Тим самим усі ті, що є членами партії, повинні знати, що вони належать до організації, яка намагається насильно повалити теперішню владу і завести диктатуру пролетаріяту. Таке є в Акті МекКерена з 1950 року (Акт про внутрішню безпеку), який через те ж вимагає від Комуністичної партії кожнорічних фінансових звітів та опису урядовців і членів партії. Комуністи досі протестували проти цього Акту і його іґнорували та не реєструвались. Так само вони думають поступити і з рішенням Ради Контролі Підривних Дій.

Звіт Ради, що має 218 сторін, дуже точно виясняє на підставі писань Маркса, Леніна та Сталіна властиві цілі світового комунізму, що прямує до революційних переворотів в кожній країні світу та введення комунізму шляхом диктатури пролетаріяту. Без огляду на те, чи вдержаться рішення Ради в справі примусової реєстрації Комуністичної партії та її членів як совєтських аґентів, чи ні, для усіх ясне, що думає уряд про Комуністичну партію в Америці та її членів. Так само думає теж і ввесь некомуністичний загал в Америці.

П. Сивенко

Совєтський „зовнішньо-політичний НЕП"

Останнім часом Москва настільки злаґіднила тон своїх зовнішньополітичних виступів, що на Заході преса заговорила про новий курс Кремля, курс миролюбности і готовости полагодити в дусі взаємних уступок усі сутички і непорозуміння із Західнім світом. Щоправда, про свою миролюбність московська пропаґанда трубіла і раніш, повсякчас. Одначе реальні політичні кроки Москви разюче і, можна сказати, щоденно цю миролюбну пропаґанду заперечували. Тож тепер уряд Маленкова вирішив „дати докази" своєї миролюбности цілим рядом реальних фактів.

Почалося з люб'язного дозволу десяткові американських журналістів приїхати до Москви і відмінного від дотеперішнього їх трактування. Їм дозволено вільно, без обов'язкового „супроводу" ходити, розмовляти з людьми, навіть фотографувати. Ясно, що вони були захоплені. Далі. Совєтський комендант у Берліні, ген. Чуйков, висловив англійському командуванню свій жаль з приводу зістрілених совєтськими пілотами літаків і запропонував спільну конференцію для вреґулювання повітряного руху над Берліном і в „повітряному коридорі". В ОН Москва без усяких, так вже для неї звичних обструкцій і викрутаств, погоджується на не від них запропоновану кандидатуру Гаммершілда на генерального секретаря ОН. У далекій Кореї враз виявляється можливість вреґулювати питання виміни хворих і поранених полонених між обома воюючими сторонами. Більше того, інспірований Москвою Червоний Китай і Північна Корея запропонували негайно відновити перервані з їх же вини переговори про замирення на фронті, погоджуючись на принцип добровільної репатріяції полонених (єдиний пункт, що розбивав усі дотеперішні спроби досягти перемир'я). Це ще не все. 22 березня дипломатичний представник Москви у Лондоні — Н. Белохвостіков — заявив, що його уряд радо візьме на себе посередництво в справі звільнення інтернованих у Північней Кореї 7 англійських громадян. А вже 9 квітня північнокорейське радіо повідомило, що цих громадян випущено. Таксамо, за посередництвом Москви, звільнено 14 французів, інтернованих у Північній Кореї — про це повідомляв недавно уряд Франції.

Нарешті, уряд Маленкова і в середині своєї сатрапії поробив деякі „атракційні" (як на тамтешні умовини) кроки, а саме: звільнив з-під арешту і цілком реабілітував десяток професорів-лікарів, що їх брудно обвинувачено в „залікуванні на смерть" Жданова і Щербакова та в плянованій змові дальших таких „умертвінь ліками" найвищих совєтсько-партійних достойників; амнестував цілий ряд катеґорій в'язнів (крім в'язнів політичних) і перебуваючих під слідством. Усе це з очевидною метою справити відповідне враження на закордон.

Таке дешеве „попущення віжок" з боку сьогоднішньої Москви справді викликало в колах західньої суспільности щось близьке до фурору: і в пресі, і в усних виступах Москви, чи радше її сьогоднішній уряд „відміняють" у всіх граматичних формах і з застосуванням усної гами почуттєвих виявів — від „телячого захоплення" (мовляв, Совєти стають цілком „пристойним партнером"') до гнітючих підозр і зусильних намагань відгадати — що б усе це могло означати і чим незвичний для Москви курс спричинений?

З нашого погляду, зазначені явища й факти слід кваліфікувати як своєрідний НЕП у зовнішній політиці СССР, а спричинений він потребою „передишки"'. За останні роки з вини Москви взаємини між нею і західнім світом дійшли до такого ступеня напруження, що Захід, головно ЗДА, не на жарт узявся консолідувати свої сили і зміцнювати свій воєнний потенціял. Кількість симпатиків комунізму і „невтралістів" загрозливо маліла, натомість щораз більше стали чутися голоси про потребу твердої, без будь-яких дальших уступок, політики щодо Совєтів і їх аґресивности. Москва побачила, що як так ітиме далі, то вона може наразитись на справді сконсолідований і солідно підготований до відсічі світ волелюбних держав. Смерть Сталіна додала московським правителям нового клопоту, бо прийшли побоювання можливих захитань і заворушень внутрі, можливих спроб людности СССР, а зокрема людности сателітів — видістатися з-ід большевицького ярма. Уряд Маленкова вирішив, очевидно, що йому насамперед необхідно мати незв'язані руки, щоб зміцнити готову послабнути диктатуру всередині, а для порахунків із Заходом ще буде час.. Точнісінько, як свого часу уплянував Ленін у ділянці економічній: тоді країна (вся територія був. Російської імперії, що опинилася під большевиками) була під оглядом господарським здемольована, скрізь руїна і безладдя, що його можна було усунути, лише відійшовши від основ так зв. „воєнного комунізму" і дозволивши приватну ініціятиву в господарському житті людности. „Нехай людність трохи очуняє, набере тіла й крови, а ми, маючи політичну владу в руках, слушного часу її підстрижимо так, як це потрібно в інтересах світової революції".

Московсько - большевицька диктатура мала і має один незмінний курс: „підстригти" ввесь світ за рецептою ленінсько - сталінського царства злиднів і неволі. Відмовитися від цього вона не може, бо це для диктатури значило б відмовитися від себе. Кремль лише бував змушений раніш і змушений тепер маневрувати, щоб виграти час. І схоже на те, то потрібну йому „передишку" і на цей раз він дістане.

Ю. Є. Гаврилкевич
Аделяйда, Австралія

Імігранти в Австралії

Кожний 16-тий мешканець іміґрантом

„Бюлетень про біжучі справи" (Current Affairs Bulletin), виданий сіднейським університетом подає число іміґрантів, які прибули до Австралії в рр. 1947-51, на 572 тисячі. З цього числа майже половину (278,500) становлять британські іміґранти, які, до речі, не є зобов'язані 2-річним контактом. З-поміж небритійських іміґрантів в числі 293,800 бувші ДП начислюють 168,200.

Чисельно серед небритійських іміґрантів на першому місці стоять поляки (70,114), на другому італійці (42,613), а на третьому голляндці (26,647). Характеристично, що бюлетень вичислюючи різні національности подає число росіян на 18,887, а взагалі не згадує про українців, включаючи їх мабуть до групи „інші", яка виказує 29,544 особи.

Наслідком частинного безробіття темпо іміґрації до Австралії послаблено. В останньому році прибуло 128,824 іміґрантів, з яких (з-поміж небритійських іміґрантів) найбільшу групу становили італійці (28,976), за якими слідували голляндці (14,899).

Іміґрантські табори

Іміґрантів, що прибувають за державним пляном (субсідіями) поміщують в таборах до часу, поки вони не знайдуть свого власного приміщення. Ідея іміґрантських таборів зродилась з міркувань: по-перше зменшити вклад капіталу, якого вимагає кожна іміґрація в цей спосіб, що справу придбання приміщень (яка в австралійській дійсности є рівнозначна для іміґрантів з дітьми, з будовою власного бараку або дому) перекидується на плечі самих іміґрантів, а по-друге звільнити працедавців від конечности подбати за приміщення для робітників, яких вони потребували у своїх підприємствах. Існують окремі табори для британських і небритійських іміґрантів. Британські іміґранти мешкають цілими родинами. Небритійців звичайно розділюють по окремих таборах: таборах для працюючих і таборах для жінок з дітьми і стариків, які нераз відділені від себе на кільканадцять, а то й кільканадцять миль. Британські табори і табори працюючих є під зарядом напів-урядової спілки Коммонвелт Гостелс Лімітед; родинні небритійські табори є під безосереднім зарядом державного департаменту для іміґраційних справ. В практиці табори під державним зарядом мають гірше приміщення і гірший харч, але зате є дешевші. Табори під зарядом спілки Коммонвелт Гостелс є незвичайно дорогі, а по відтягненні оплат на харч і приміщення, родині з декількома дітьми залишається ледве яких два фунти на особисті видатки і одяг (при заробітній платні 12-13 фунтів тижнево).

Цей стан дав привід до невдоволення серед британських іміґрантів, які в Австралії є дуже добре зорганізовані. Після відмови платити підвищені ставки в таборах, демонстраціях і заввагах в пресі справа тих оплат опинилась у високому стейтовому суді (в Півд. Австралії), який виніс рішення, що оплати побирані спілкою Коммонвелт Гостелс є суперечні з державною тарифою цін і присудив спілку повернути іміґрантам переплачені оплати в сумі 80,000 фунтів стерл.

Треба мати на увазі, що ціни деяких товарів (харчів, будівельних матеріялів тощо) є в Австралії реґульовані законом, а основна, — найнижча заробітна платня є визначена згідно з індексом цін (т. зв. індекс Ц) і підлягає перевірці кожних 3 місяці).

Европейські родинні табори нагадують табори ДП в Німеччині. Ввесь нижчий персонал, включно з комендантами одиноких бльоків, лікарським персоналом і табороною поліцією, складається з іміґрантів. Автім проблема таборів перестає бути актуальною, бо до цього часу величезна більшість б. ДП вже придбала для себе своє власне приміщення у виді власного дому або принаймні бараку. При цьому урядова будівельна установа т. зв. Гавзінґ Трест приходить з допомогою тим, що бажають набути власний дім. За вплатою депозиту у висоті 400-500 фунтів стерл. ця установа передає купуючому готовий новий дім, мурований або кам'яний, з огородом, в ціні біля 3,000 ф. стерл.. На покриття балянсу купуючий затягає в банку позичку, яку сплачує впродовж 30 років враз з 4¾%.

Загроза безробіття

Перед декількома місяцями в Австралії позначилась частинна рецесія у висліді якої вперше від часу війни повстала тут проблема безробіття. З цього часу положення устабілізувалось і зріст безробіття припинено. Відносно числа безробітних подаються різні цифри. Останньо федеральний міністер праці і еміграції Голт подав число зареєстрованих безробітних на 31,986 осіб. Треба взяти до уваги, що число безробітних зросте після закінчення сезонових робіт при збиранні овочів. В Південній Австралії безробіття не видно, а число безробітних подається на 700 осіб, з чого одну третину треба відрахувати на іміґрантів.

Найбільше діткнені безробіттям є італійські іміґранти, які сюди приїхали на державну субсідію з розрахунком, що заробивши гроші вони будуть могли спровадити до себе свої рідні. Багато з них є тепер без праці. Вони живуть частинно в таборах на державній допомозі безробітним (2 ф. стерл. — 5 шилінгів самітні — 4½ ф. стерл. безробітні з родинами). Італійські іміґранти декілька разів зробили демонстрацію, а підчас заворушень в найбільшому перехідному таборі в Бонеґілі в пресі писалось про можливість візвати на допомогу військо, але міністер Голт особисто приїздив заспокоювати іміґрантів. В останньому часі 3-ох італійських іміґрантів Роцано, Тосоліні і Бенвенуті завізвали федеральний уряд до високого стейтового суду у Сіднеї домагаючись відшкодування за зломання договору про працю. Ця справа буде розглядатись як прецеденс, чи уряд спровадивши іміґранта за 2-річним контрактом, відповідає за забезпечення іміґранта працею.

Іміґранти в Австралії живуть своїм окремим життям

Европейські іміґранти живуть переважно у головних містах (столицях стейтів) як Сідней, Мельбурн, Аделяйда, Брізбек і Перт. Це зрештою відповідає розміщенню австралійського населення, яке є скупчене у більших містах. Наприклад, в Південній Австралії 61% населення живе в Аделяйді і її передмістях. Тільки деяка частина перших переселенців була призначена на роботи поза промисловими центрами т. є до фармерів, при будові залізниць і вирубі лісів. Тепер австралійські фармери нерадо приймають на роботу чужинців, а при будові залізниць зайняті головно німці.

Не зважаючи на намагання уряду (який з метою зблизити австралійців і іміґрантів заснував напівурядову організацію Доброго Сусіда) і деяких суспільних і добродійних організацій, між переселенцями і старими мешканцями Австралії немає, за малими винятками, тіснішого співжиття. Причини цього слід шукати в австралійському способі життя т. зв. „вей оф лайф", по своїй суті замкненому в собі і у світогляді австралійців. „Хуторянство", кажуть самі австралійці, повернувши з подорожі заграницею. Брак відомостей про Европу і небажання інтересуватись чим-небудь, що не є британським, чи радше австралійським, впарі з пропаґованою в пресі самохвальбою, часом, слушною, а часом неправдивою, не дають часто змоги знайти спільну мову. Головну вину в тому поносить австралійська преса. Навіть у спорті замітні різниці. Бо коли австралійці любуються в крікеті, круглях і футболі, европейські еміґранти дають першенство коп. м'ячеві (сакер).

Особливо інтеліґентні круги виявили хуторянську поставу і їхнє ставлення до іміґрантів характеризується цілковитим іґноруванням існування іміґрантів. У висліді іміґранти з професійною освітою (як лікарі, правники, дентисти) не лише не мають

(Закінчення на стор. 3-тій)

Ольга Мак

СТОЛИЦЯ ГОЛОДНОГО ЖАХУ

(До двадцятої річниці голоду на Україні)

Нариси

(1)

Харків, Харків!..

Ще й досі, по двадцятьох роках, коли заплющу очі і намагаюся уявити собі його, бачу велетенського трупа, який безсило лежить, широко розкинувши руки, серед безмежного степу. Труп кремезного, спрацьованого хлібороба в сірій сорочці, з землистим обличчям і зашкарублими пальцями, що вп'ялися конвульсійно в ґрунт. Лежить, уже байдужий до своїх передсмертних мук, до вчиненої над ним несправедливости, до хробаків, які розточують його тіло, до роїв надокучливих мух і комах, що обсідають його хмарами і до чорних круків, що зачеркують над ним у височині широкі кола — до всього байдужий...

Харків!..

Величезне місто, що своїдно розкинулося-розтеклося понад берегами мілководних степових річок — Хучі, Лопані й Нетечі („хоч лопни — не тече" — кепкують з них дотепні харків'яни). Харків — гордість Лівобережної України, один з найбільших промислових центрів. Харків — сумної пам'яти столиця УРСР з 1919-го по 1934-тий рік.

І... Харків — труп!..

Труп, чи столиця?

Столиця, чи трупарня?

Трупарня, чи катівня?

Де, в якій мові знайдеться слово, що висловило б ті всі поняття, ос'єднані в одно і помножені через сотні тисяч людських існувань?

Існувань, чи смертей?..

Харків, Харків...

Місто, що носить ім'я козацьке!..

Бо це ж козак Харко заклав серед безлюдного степу першу підвалину під майбутнє місто. Це ж пізніше Харкові січові товариші розбудовували далі нову оселю, осідаючи з родинами довкола на тій землі, котру нераз боронили кров'ю. Осідали з твердим почуттям незаперечного права, купленого дорогою ціною...

І зароїлся, ожив сонний степ над берегами Лопані, прокинулася здичіла земля, і, замість моря тирси, від обрію до обрію простяглися колосисті ниви.

Оселя росла й росла, аж поки перетворилася з хутора у велике степове місто. Багато змін наступило тут вже в попередньому столітті, а особливо після кривавої жовтневої революції, коли Харків переіменовано в столицю УРСР. Набудовано тут багато величезних будинків, як от славетний „Держпром", багато підприємств, як от Харківський Тракторний Завод, а ще більше натворено найрізноманітніших урядів та установ, яким бракло місця і які пообсідали різні інтрузи, здебільша „старшобратнього" походження.

Наступ заліза і бетону увірвався в патріярхальний побут спокійних вулиць і тихих домів, зрушуючи до кореня уклад життя міщан роду козацького. Колишні власники необмежених просторів опинились на „жилплощах", стиснені невмолимими „квадратовими метрами"[1], і, так як їхні предки колись змінили меч на рало, вони змінили рало на молоток і терпугу.

Дивне стало обличчя колишнього „Харкова Хутора": не то місто — не то село, не то Україна — не то Вавилон. Контрасти і відмінности на кожному кроці. Мішанина мов, одягів, примітивізму побуту з високими досягненнями техніки, добробуту зі скрайньою нуждою — все це, ніби виставлене напоказ, вражає око, а ще більше — розум і серце.

[1]) Міські Управи совєтських міст, поділивши загальну площу всіх мешканевих будинків на кількість населення даного міста, мали згори визначену норму „квадратових метрів" на особу. Коли родина мала мешкання більше, як їй належалося, то, або мусіла приселятися до меншого, або приймати льокаторів.

Масивні бруки безсило борсаються з пісками немощених вулиць, порослих шпоришем, щирцем, кропивою і пасльонами; асфальтові хідники несподівано уриваються перед глибокими калюжами або примітивно покладеними дошками; доми старіші й новішої архітектури бундючно кривляться на своїх низеньких, старих сусідів, що від давности вросли в землю; трамваї й авта біжать наперегони з сумними шкапами, впряженими у дерев'яні висококолесі вози; капелюхи, торбинки і течки мішаються з хустками, кошиками і відрами з водою, що звисають на гнутих коромислах; гостре московське цвенькання разить вухо на тлі співучої, протяжної вимови „тубільців..."

В центрі міста — площі і вулиці з совєтськими „революційними" назвами: Мнінські, Сталінські, Первомайські, Червоноармійські, жовтневої революції, таблиці з чудними абревіятурами незрозумілих і, мабуть, нікому не потрібних установ. Зате на околицях — на Основі, на Холодній Горі, Новоселівці, Куренівці, Балашівці і т. д. все залишилось майже по-старому. А на зрубових або й глиняних будинках вікової давности красуються імена власників, що напевне є нащадками засновників Харкова. Яскраві, образні „прізвища": Розбийгорщик, Сіроштан, Півкобили, Підбийвітер, Тягникожух, Нетудихата, Переверникату і навіть Півторикопилиха.

Картину контрастів доповнюють блискучі вистави „Торґсіну"[2]) і довжелезні черги за півгнилими товарами, за переробками з різних відпадків харчевого промислу.

Але найхарактернішим і найбільш вражаючим явищем столиці УРСР в 1932 і 1933 роках, явищем перед яким меркли всі інші контрасти і недоречности — були маси бездомного божевільного від голоду і холоду, завошивленого і обдертого селянського люду, що переповнив ціле місто. Ці люди, мов плісінь, пообростали двірці, базари, паркани і мури столиці. З далеких сіл, з усіх кутків України недавні хлібороби і господарі рунули до міст і промислових центрів, шукаючи рятунку від голодної смерти. Та найбільше їх, здається, прямувало до Харкова. Чому — скажемо пізніше.

[2]) „Торґсіни" — „Торговля с іностранцамі", себто, „Торгівля з чужинцями" — спеціяльні склепи, де продавалися товари на золото і закордонну валюту.

Столицю захлиснула повінь людської навали. Опанована ворожим наїздником, підкорена чужим законам, столиця прийняла вороже тих, хто шукав у неї рятунку; всі двері були замкнені. Для тих, хто прибув з села, не було роботи, не було даху над головою, не було шкоринки хліба.

І тоді над столицею звисла страшна примара смерти. Під її невмолимою косою лягали щодня тисячі старих, молодих, малих. Кожен закуток, кожна шкалубина в мурі, кожна п'ядь столичної землі стали безмовними свідками душороздираючих трагедій, які вже ніколи не вийдуть у своїй повноті на світло денне...

Людський розум не може вмістити макабричних чисел. Ми кажемо з жахом: „Загинуло голодовою смертю кілька мільйонів людей!" Кілька мільйонів!!! Ніхто не може збагнути всієї глибини жаху тих слів. Ніхто! Навіть та мати, на руках якої конали опухлі з голоду діти!.. Бо це ж не одне, не двоє, не п'ятеро, а мільйони!!! Мільйони мерли, а другі мільйони дивились і... терпіли? Ні, цього замало сказати. Як назвати душевний стан матері, яка дивиться на передсмертні муки благаючої ложки страви дитини? Яким словом висказати почування дитини, на очах якої вмирає з голоду мати? Мати! Та сама мати, яка з самопосвятою зрікалася останньої крихти, щоб продовжити життя дитині!..

(Продовження буде).

ДОСЯГНЕННЯ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ВІДДІЛУ НТШ

(В організаційній і науковій праці).

Умови життя й праці на еміграції ставлять до української преси окремі завдання. Розпорошення по різних континентах світу призводить до того, що витворюються різні осередки праці, а загал громадянства мало знає про те, що діється серед українців, які живуть на іншому континенті, а то й у іншій країні. Тому наші органи мусять час-до-часу приносити короткі огляди життя й праці поодиноких наших еміграційних зосереджень. Спеціяльне значення мають для таких оглядів ті публікації наших громадських установ, які приносять інформативно-звітний чи хронікарсько-історичний матеріял. З цього погляду чи не на першому місці стоять з природи речі організаційно-інформативні видання наших наукових Товариств.

Для українського громадянства у ЗДА спеціяльно цікаві відомості з Европи, а це головно тому, що багатьох з наших нових поселенців довгі роки перед приїздом до ЗДА жило в подібних умовах, як живуть тепер наші залишенці в Европі. Подруге, питома вага нашої еміграції в Европі залишається й надалі доволі значна, так з огляду на свою численність, як теж на персональний склад. Це ж у Европі до сьогодні зосереджується наше еміграційне політичне життя, — у Европі до сьогодні діють поважні культурні й наукові центри. Не можемо забувати, що й територіяльна близькість нашої "европейської еміграції до Рідних Земель надає їй питомої ваги. Врешті немаловажним є факт матеріяльного забезпечення наших братів у Европі. І коли з одного боку нас цікавлять матеріяльні умови життя побуту й дії і коли ми в ЗДА намагаємося прийти нерідко з матеріяльною допомогою для наших близьких у Европі, то з другого боку хочемо знати, чи вложений в Европу гріш діє продуктивно, чи є тільки звичайною харитативною акцією.

З цього погляду дуже цікаві інформації приносить останнє число „Вістей" Европейського Відділу нашого найстарішого наукового Товариства імени Шевченка, офіційного органу цього Відділу, редагованого секретарем ЕВ НТШ, доцентом д-ром В. Яневом. Досі з'явилося чотири числа цього органу, але в останнім є короткі підсумки праці за останній рік, тоб то за час від заснування Европейського Відділу (23 березня 1952), чи вірніше за час від переїзду групи українських науковців з Мюнхена в Німеччині до Сарселю під Парижем у Франції.

Місяць березень — це місяць, в якім НТШ святкує пам'ять свого Патрона, безсмертного Тараса, а святкування використовує до того, щоб подати громадянству інформації про працю. Українська американська преса приносила вістки про святочні наукові сесії Відділів НТШ у ЗДА і в Канаді, і вона періодично приносить інформації про працю згаданих Відділів. Тепер хочемо ці наші інформації поповнити коротким оглядом праці НТШ у Европі. Вона, як побачимо з короткого поліку чисел, не мала!

Від хвилини переїзду наших науковців з Німеччини до Франції праця наших науковців ішла у трьох напрямах: Передусім треба було послідовно продовжувати працю Централі НТШ над виданням Енциклопедії Українознавства, якої перша частина скінчила з'являтися вже по переїзді Редакції до Франції. (Останній — 15 — зошит з'явився в серпні 1952, а остання група членів „сарсельського осередка" найшлася на терені Франції в половині грудня 1951). Перша частина являє собою, як відомо, замкнену цілість. Це підручникова сума знання про Україну, упорядкована по поодиноким ділянкам знання і подана читачеві в трьох томах, на 1,232 сторінках дрібного друку. Негайно після закінчення праць над першою частиною приступлено до редагування англомовного видання, яке з'явиться старанням Українського Народного Союзу в ЗДА. Крім цього Редакція під проводом проф. д-ра Володимира Кубійовича приступила до редагування другої — гаслової — частини, яка матиме 4 томи (1,600 сторінок дрібного друку) і неменше 20,000 гасел, що стосуються до України і що будуть упорядковані за абеткою.

Другою ділянкою праці — поруч продовжування праць з Мюнхену і праць над ЕУ, — була праця, що випливала з конечности створити правну основу: її мало дати саме заснування ЕВ, над яким працювала окрема п'ятичленна ініціятивна комісія, що її очолив проф. д-р В. Кубійович. Статут ЕВ опрацював доц. д-р В. Янів. Врешті і це було третє завдання, треба було подумати про створення фінансової бази для праці. Основою акції за придбанням фондів (яка сперлася в переважній мірі таки на саму Европу) стала нарада „сарсельської групи" з представниками центральних громадських установ Франції, яка відбулася 22. XII. 51. Вона намітила три шляхи прибрання фондів: а) приєднування членів-прихильників, які мали фінансувати працю Т-ва постійною вкладкою, б) розпродування спеціяльних пропам'ятних карток і збирання датків, в) пропаґування, щоб дохід з імпрез, улаштованих в пошану Т. Шевченка, ішов на видавничу працю НТШ. При активнім попертї Центральних Проводів наших громадських установ акцію збирання фондів започатковано при допомозі (циклостильних) комунікатів, розісланих до усіх низових клітин на терені Франції й Бельгії; в визначеною допомогою прийшла місцева преса („Українець-Час" і „Українське Слово"), вміщуючи 1952 р. 4, у 1953 р. 2 відповідні статті. Висліди збіркової акції були подавані своєчасно у Вістях Европейського Відділу.

Всі підготовні роботи закінчено в березні 1952 і заснування ЕВ сполучено з науковою сесією в пошану Патрона. У заснуванні ЕВ приймав активну участь тодішній голова Централі НТШ, бл. п. проф. д-р З. Кузеля, який на становищі предсідника Загальних Зборів керував нарадами і який став головою Контрольної Комісії ЕВ; це був його останній прилюдний виступ перед смертю. Головою ЕВ обрано проф. д-ра В. Кубійовича, секретарем доц. д-ра В. Янева. До Виділу увійшли: М. Глобенко, проф. д-р О. Кульчицький, проф. О. Шульгин, проф. д-р П. Шумовський. На керівника канцелярії попросив Виділ п. П. Поліщука.

Шевченківська Сесія ЕВ (з двома шевченкознавчими доповідями) започаткувала наукову працю ЕВ, якої дальшим виявом була дводенна наукова конференція, організована секретарем ЕВ, доц. д-ром В. Яновом в Сарселі, 15 і 16 IX. 52) з 23 доповідями (одною організаційною проф. Кубійовича і 22 науковими).

(Закінчення буде).

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати „до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

20-ті роковини голоду — московського народовбивства.

В суботу, дня 11. квітня ц. р. відбулися перші пленарні Збори Обласного Комітету для відзначення 20-тих роковин голоду — московського народовбивства в Україні. Приявних було 45 членів. Крім того були представники частин Великого Ню Йорку на чолі з головою У. Ц. К. в Бруклині, п. Павчак-ом, і місцевостей метрополітальної округи: Бабилон, Нюарк, Джерзі Ситі, Ню Брансвик, Трентон, Гемпстед, Картерет, Йонкерс, Пасейк, Перт Амбой.

Програмою Зборів було: 1) Звідомлення президії про дотеперішню підготовчу працю. 2) Уконституування президії і комісій. 3) Плян дальшої праці.

Член президії Ю. Ревай дав вичерпний звіт про дотеперішню підготовчу працю. Над звітом переведено довшу дискусію, в якій забирали слово багато представників різних організацій. В склад постійної президії ввійшли пп.: голова — С. Ярема; містоголовами — І. Вовчук, Я. Гайвас, І. Дубинець, І. Палывода, Ю. Ревай; секретарі — П. Красноніс, О. Соколишин; координатор — О. Литвиненко; діловий секретар — В. Косаренко-Косаревич, як теж голови поодиноких комісій і представники українських Церков та наукових інституцій.

Працю Комітету Збори приділили 5-м комісіям: 1) Програмовій, 2) Організаційній, 3) Фінансовий, 4) Інформації, Преси і Пропаґанди, 5) Мистецькій. Їх зараз же укомплетовано та визначено їм плян їх праці. Так само устійнено час і місце їхніх щотижневих засідань. А саме: Президія Комітету урядує щодня від 3 попол. до 10 веч. а засідає пленарно кожного вівтірка від год. 8 веч. в постійному бюрі Комітету (77 Іст 7-ма вул. домівка САМОПОМІЧ-и. Телефон СПрінг 7-1336). Програмова Комісія сходиться кожної суботи о год. 7 веч. в домівці ФІНАНСОВОГО КОМІТЕТУ (320 Іст 14-та вул. Телефон АЛґонкін 4-7177). Організаційна Комісія сходиться кожного четверга о год. 7 веч. в домівці СУМА (123 Друга Евню. Телефон ОРеґон 3-2459). Фінансова Комісія кожного четверга о год. 7. веч. в домівці ДНІСТРА (119 Евню „А"). Комісія Інформації, Преси і Пропаґанди кожного четверга о год. 7 веч. в домівці ОДУМУ (144 Друга Евню. Телефон ҐРемерсі 3-4049). Мистецька Комісія в Українському Літературно-Мистецькому Клюбі відповідно до потреби (149 Друга Евню. Тел. ҐРемерсі 5-7757).

Найважливішим питанням Зборів була програма. З огляду на превелику важливість справи рішено відзначити 20-ті роковини голоду московського народовбивства в Україні в можливо найбільших розмірах. Особливо ж щодо маніфестаційного походу вулицями Ню Йорку й Академії з якнайбільшою участю своїх і чужих. А для того потрібні теж відповідні публікації і в чужих мовах, головно в англійській. Учасники Зборів однозгідно прийшли до висновку, що реалізація такої програми вимагає значних коштів. Тому то і ця справа була предметом поважної уваги й дискусії Зборів. Після заслухання дотичних міркувань і пропозицій члена президії І. Паливоди, рішено: Звернутися зі закликом до всіх українських Церков, організацій й установ Метрополії за виділення і присилку на цю ціль одноразового датку якнайбільшого, але в ніякому разі не меншому як 10 долярів. За ініціятивним прикладом приявного члена Комітету П. Могилина, який зложив на потреби Комітету зараз же 10 дол. і 500 примірників своєї брошурки про голод в англійській мові, всі інші члени Комітету зобов'язалися вплатити теж принаймні по $5.

По вичерпанні програми і дискусій, голова Зборів подякував приявним за чисельну участь зокрема представникам місцевостей з-поза Ню Йорку та діловитість всіх і закрив Збори. Наступні пленарні Збори Обласного Комітету передбачені на 25 квітня і 16 травня ц. р. А саме 25 квітня в домівці ОДУМУ, а 16 травня в домівці ОДВУ.

Президія Обласного Комітету.

Форт Вейн, Індіяна

Відвідини В. А. Доленка.

Відвідуючи головніші українські громади в ЗДА, лідер Союзу Земель Соборної України — Селянської Партії В. А. Доленко в днях 15-20 березня ц. р. побував також в м. Форт Вейн, Індіяна. Гостя привітав голова місцевого осередку СЗСУ — п. М. Виговський.

Ввечорі 15 березня відбулася зустріч і бесіда української громади Форт Вейну і околишніх міст з В. А. Доленком. Досить простора заля була вщерть переповнена і не вмістила всіх бажаючих бути присутніми. Володимир Андрієвич зробив докладну інформацію про українське громадсько-політичне життя в Европі та про завдання української еміґрації. Зробивши глибоку аналізу сучасної міжнародньої ситуації, доповідач особливо підкреслив конечну потребу виразно орієнтувати українську зовнішню політику на Об'єднані Нації. Зупинився він детально також і на обставинах життя наших братів — українських „залишенців" в Німеччині.

Велике зацікавлення в присутніх викликало повідомлення про передбачуваний Конґрес Соборної України, заініційований СЗСУ-СП, що має відбутися в Ню Йорку 25—26 квітня ц. р. Українська громада в Індіяні пошле на цей Конґрес своїх повноважних делеґатів, та крім того зголосилася велика кількість бажаючих взяти участь в ньому бодай як гості.

При обміні думок з приводу заслуханої доповіді виступало багато промовців. Серед цих виступів слід особливо відмітити такі промови: настоятеля місцевої парафії протопресвітера Ол. Попова, інженера п. П. Марченка та А. Г. Жарського, педагога М. А. Виговського, агрономів Я. В. Задерея та Я. І. Зінченка, селян — М. Л. Коваленка, Г. Г. Метеля, Я. Г. Прокудина, С. І. Дорожка, О. Я. Ковтуна, М. І. Мелника та інших.

Після того засідав Комітет місцевого осередку СЗСУ-СП з участю В. А. Доленка. На цьому засіданні обговорено і позитивно вирішено питання про створення фонду III. З'їзду СЗСУ-СП.

Цей приїзд видатного українського громадсько-політичного діяча В. А. Доленка був для українців Форт Вейну і околиць великою подією.

М. Д.

ЛІТНІЙ ЧАС ВІД 26-ГО КВІТНЯ

Дня 26 квітня, в неділю, настає літній час, це значить, що в 12 годині вночі з суботи на неділю пересунуть годинники на одну годину вперед. Той літній час триватиме до останньої неділі вересня цього року. Але залізниці та автобусові лінії не зміняють часу, це значить, що їхній годинник йде за т. зв. стандартним часом, і таким чином буде „спізнятися" на одну годину від літнього часу.

Дітройт, Міш.

Відзначення річниці голоду.

Федерація Американських Українців штату Мічіґан подає до загального відома громадянства Дітройту й околиці, що на річних зборах Федерації (29 березня) ухвалено провести відзначення XX. річниці голоду в Україні, в день 24 травня ц. р., у неділю. Цю дату ухвалено в погодженні до Комунікату У. К. К. А.

Для проведення цієї акції утворено окремий Діловий Комітет, який діятиме у співпраці з урядом Федерації. Закликаємо усі товариства й організації — також і ті, що не є членами Федерації, — приєднатися до переведення цієї дуже важливої акції та стриматися від урядження будь-яких імпрез на цей день.

Управа Федерації.

Іміґранти в Австралії

(Закінчення зі ст. 2)

можливости працювати по фаху, але навіть не всилі нав'язати товариського контакту з австралійськими професійними організаціями чи їхніми членами.

Професійні організації в Австралії ,а особливо лікарське об'єднання Брітіш Медікал Асосіейшен є сильні і проти їхньої волі стейтові уряди не в силі багато зробити в напрямі затруднення европейців по їхніх професіях.

Приїзд перших переселенців населення Австралії приняло з деяким занепокоєнням. Від переселенців вимагали швидкої асиміляції. Були голоси, щоб переселенцям визначити 2-річний речинець на вивчення англійської мови. Тепер багато змінилось. Міністер іміґраційних справ Голт, повернувши з поїздки до ЗДА, започаткував нове ставлення до проблеми іміґрантів. Мовляв, годі вимагати від іміґрантів, щоб вони забули те, що було їм досі дороге. Навпаки, було б корисно для обидвох сторін, якщоб европейські іміґранти внесли свій пайок в австралійську культуру і побут.

Австралія для піонерів

В Астралії життя тепер вигідне і спокійне. Часи „золотої гарячки" давно минули, хоч ще й тепер вряди-годи десь хтось знайде грудку золота, розкидуючи свій город. Зате центральна Австралія, незамешкала і пустинна, ще досі дає великі можливості для піонерів.

Недавно повідомлено в пресі, що чотири іміґранти працюючи на власну руку, видобули на копальні Зеленого Діяманту (на північ від оселі Еліс Спрінґ) 50 тони вольфрамової руди, яка дала 7 тони вольфраму в ціні по 1,340 ф. стерл. за тонну. В цей спосіб заробили вони впродовж 3-ох місяців 9,380 ф. стерл. (один австр. фунт дорівнює $ 2½). Йосип Друсетті, один з чотирьох іміґрантів перед приїздом до Австралії був студентом права на одному з італійських університетів.

Чергова Олімпіяда в Австралії

Чергова Олімпіяда відбудеться в 1956 році, мабуть, в Мельборні. Федеральний уряд погодився вплатити 2 мільйони фунтів стерл. безпроцентової позички урядові стейту Вікторії на будову олімпійської оселі.

Добра нагода приїхати і побачити Австралію!

Степан Куропась

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Свято Подяки з нагоди п'ятих роковин масової нової української іміграції відбулося й у нашій громаді. Простора заля „Лаянс" на Норт Евню була свідком, як дві сотні новоприбувших українських громадян вітали представників старої української громади. Промовці новоприбувших, очолювані предсідником Громадського Комітету Об'єднаних Організацій сотн. В. Тимцюраком, вичисляли поодинокі імена старої іміграції в Шікаґо, як: пані К. Гульчій, д-р І. Смук, Р. Смук, Т. Шпікула, А. Васильовська, К. Доменчук, д-р Костишин, І. Дужанський, о. Мицик, о. Андрейчук ЧСВВ, пані Подола, Осип і Анастазія Кочан, й цілий ряд інших осіб „яких же числа немає конца". Паню К. Гульчій обсипали квітами, д-рові Іванові Смукові справили велику гучну овацію, а автора тих рядків нагороджено гарним образом „Колядники", роботи нашого відомого маляра Мороза.

По святочному обіді відбулася концертова програма, зложена з двох частин, мистецької й веселої.

В програмі взяли участь хор „Сурма", Товариство „Нова Сцена", солісти Мельничин, проф. Повалячек, В. Шуть, Рома Дзюбинська, Володимир Галушка. Вміло заповів і режісерував імпрезу незаступимий Богдан Наконечний. З промовців слід ще згадати адв. Романа Смука, інж. Богдана Білинського, д-ра Костишина, д-ра Івана Смука. З духовних осіб присутний був о. д-р В. Гавліч, ігумен ЧСВВ, який зачав імпрезу благословінням. Збірка для залишенців принесла 460 долярів і могла принести два рази більше, якби була належно зорганізована. Зі згаданим днем не лише формально, але й фактично перестав у нас існувати двоподіл на „ви" й „ми", бо новоприбувші злилися вже з давніми автохтонами.

Тараса Шевченка спом'янула наша громада незлим, тихим словом в неділю, дня 29 березня, як звичайно, в залі школи Шопена. Програма, як на наше місто й велику громаду, була дуже тиха, скромна й видно на борзі зліплена. Тому може й не випала так, як собі цього заслужив Шевченко, бо всього 600 людей, разом з хористами ю виконавцями, на 50 тисяч українців не є ніяким відсотком і свідчить про те, що громада не може „одностайно стати". Реферат проф. Смаль-Стоцького представив нам Т. Шевченка у світлі сучасности. До всіх сучасних подій й питань Шевченко вже тоді грімко промовляв, радив й критикував. В програмі свята взяли ще участь хор „Сурма", товариство „Нова Сцена", бас - соліст Михайло Ольховий, проф. В. Шуть, проф. Ігор Білогруд і мила дівчинка Іванна Сеницяя, що віддеклямувала „Розриту Могилу". Проф. О. Плешкевич проводив хором.

Микола Лисенко, музичними творами якого живе Україна на протязі останніх 3-х поколінь, діждався рівнож милої несподіванки в нашій громаді. Український Ар.-Клюб присвятив свій п'ятий музичний фестиваль Лисенкові з нагоди 40-ліття його смерти.

Треба признати, що музичні фестивалі Арт.-Клюбу щороку поліпшуються. Тим разом Арт.-Клюб зібрав дійсно гарний комплет наших музичних мистців, та запізнав нас і з музичними мистцями союзного нам литовського народу, що так гарно зарепрезентував себе через свій національний хор „Дайнава" під орудою проф. Содейки і групою танцюристів під проводом пані Спріндис.

Виступили два хори. „Сурма" з проф. О. Плешкевичем і „Жіночий Хор" з проф. Барабашем на чолі. Останній це залишки славного колись хору, яким проводив довгі роки проф. Венецький, та який довгими роками служив нашій громаді і збирав всі тріюмфи серед американців.

Музичний фестиваль представив нам теж молоду Елву Бафабаш, яка ґраціоїним виступом і опанованням піяна причинилася до звеличання не лише Лисенка, але й музики взагалі. Виступали у фестивалі ще сопран пані Марія Гусій з Мілвокі, баритон Рудавський, піяніст Ігор Білогруд, та група пластунок, яка під дирекцією пані Роми Дзюбинської вивела танок „Гуцулка".

Зіркою музичного фестивалю був відомий по всій Україні й на еміґрації тенор Михайло Голинський з Торонта. Добре зробив наш Арт. Клюб, що витягнув г. Голинського з напів-активности на американську сцену. Не бачили ми у нас п. Голинського 12 літ, а бачили як останній раз виступав на конвенції УНСоюзу під час Союзового концерту в Герисбурґу в 1942 році. З Голинським тріюмфувала українська пісня, а з нею і ім'я України довгими роками і треба, щоби було так дальше. Цей гарний вечір музики і співу був би ще кращий, якби Арт.-Клюб подбав був про великі китиці квітів для учасників, які все йдуть в парі з того роду фестивалем!

Річні збори Самопомочі відбулися в неділю, дня 29 березня. Організація новоприбулих, для якої здавалося забракло вже дальшої програми існування — ожила. Дев'ять точок в програмі нарад зупинилося над всіми важними справами організації й громади. Рішено активізувати організацію й покласти більше уваги на харитативну акцію для залишенців. Довго говорилося й про українську радіо - авдицію, яка була зорганізована товариством, а яка виховзнулася їй з рук! Головою вибрано п. інж. Михайла Смітюха, а секретарем п. Нестора Филиповича.

20 роковини великого голоду на Україні відбудуться у нас зовсім певно в неділю, дня 24 травня. Приготовання до роковин веде з ініціятиви „Добрусу" філія Українського Конґресового Комітету і окремо ще Ліґа Американців українського походження. Є в інтересі української спільноти в Шікаґо, української справи взагалі, як також в інтересі належного звеличання 10-мільйонів жертв голодової масакри українців в 1933 році, щоби таке звеличання відбулося разом, з великим походом всіх і вся, з належними транспарентами, таблицями й прапорами, бо жертви комуністичного терору невинні у нашому двоподілі! Віримо, що так станеться!

Відчит проф. Р. Смаль-Стоцького в Українській Бесіді в неділю 29 березня мав дві теми: Наукове Товариство ім. Шевченка і Курс Практичної Політики. Ми довідалися, що НТШ будували 3 генерації. Поляки в Австрії запротестували проти того, щоби австрійський уряд дав Товариству назву академії, тому воно мало назву „інституту", й було соборницькою репрезентацією українських вчених. Гроші на інститут дала між іншими також графиня Милорадович-Скоропадська. Працю НТШ в Америці продовжують тепер ті українські вчені, яким вдалося до Америки приїхати. Для запомоги НТШ треба акції по місцях, треба клітин, які дбали б про оборону української справи й її імени чи то в „Голосі Америки" чи у Форейн Рілейшен Аферс — скупченнях, що є в кождому місці. Треба до праці запрягти не лише українців чоловічого, але й жіночого роду. На підставі досвіду шановного прелеґента, жінки є та „несамовита сила" в Америці, яка може багато зробити, яка має всюди вступ і яку треба використати!

Проти української слушної справи організуються різні протиукраїнські мафії і нам треба тотальної мобілізації, щоб порушити довір'я американців до російської лінії.

Польський генерал Соснковскі мав в Шікаґо наради з польськими політиками, а відтак відбулося велике віче в Нортвест Арморі, на яке прийшло 7 тисяч чоловіків. Мав він більший успіх, як його попередник Галлєр, бо цивільні й військові власті віддали йому почести а газети розписалися про нього широко. Може тому, що Соснковскі є назначеним — президентом польського уряду в еміґрації. Генерал домагався від теперішньої американської адміністрації уневажнення договорів в Ялті і Тегерані та визнання польського уряду на еміґрації не лише „де факто", але й „де юре".

Соснковскі апелював й до народів юнії городельської, в якій „Польща, Литва і Русь знайшли спокій й силу". Згадав відтак про королеву Ядвіґу, яка „мудро над трьома народами панувала", згадав про „братерство зброї" під Віднем, де „командант збройних сил Собєскі розбив орди півмісяця під командою Кари мустафи". Підносив великі заслуги польського клеру для самостійности Польщі, згадав ще раз про братерство зброї під командою Пілсудського і про „чудо над Вислою" в 1929 році, в якій гине ксьондз Скорупка, що з хрестом в руці кинувся на ворога. Згадав й про братерство зброї в останній війні під Монте Касіно та виявив переконання, що вернуться ще тії... часи!

Про писанку для залишенців подбали спільно 2-й відділ ОДВУ і Товариство „Буковина". На провідну неділю влаштували вони спільне свячене в залі „Української Бесіди". По гарнім торжестві посвячення, доконаного о. Козарійчуком, присутні обмінялися свяченим яйцем й незабули за народні потреби. Переведено збірку для залишенців, яка принесла 56 дол. і другу збірку 40 дол. для д-ра Зайцева, який з рамени НТШ виїхав до Парижа в справі шевченкознавства, про яку то справу інформував гостей присутній на свяченім наш поет Теодор Курпіта.

Новий автобусовий двірець збудувала у нас фірма Ґрей-Гавнд в середмістю. Будова двірця тривала 4 роки, а кошти тої будови виносять 10 мільйонів долярів. Великий чотироповерховий будинок, з яких 2 поверхи є під землею, має ще т. зв. соб-бейзмент, з якого виходять тунелі, якими що-години виїжджає або відходить 124 автобуси, з 4-ма тисячами подорожніх. Перший поверх має ресторани, склепи й бюра, а другий і останній на даху призначені для особових авт до паркування.

Треба згадати, що фірму Ґрей-Гавнд заложив шведський еміґрант Еріс Вікман, який перший раз в 1914 році впровадив автобус Гопмобіл в стейті Мінесота.

Окружні збори відділів У. Н. Союзу відбулися перед Великоднем, по закінченню всіх річних зборів відділів. Були заступлені відділи 106, 125, 220, 221, 379, 423, 472. На програмі нарад були справи організації нових членів, 60-ліття УНСоюзу, та справи співжиття між союзовими відділами. Були навіть голоси, щоби розв'язави Окружний Комітет відділів, бо велика частина відділів не інтересується союзовими справами й в Окружному Комітеті нема кому працювати. Та перемогли думки, що для ідейної сполуки 28 відділів УНСоюзу в нашому районі таки треба Окружного Комітету. Комітет доповнено новими людьми. Секретарем Комітету вибрано п. Тараса Ліськевича з 472-го пластового відділу, а до контрольної комісії вибрано ще паню Іванну Подолу з 125-го та п. Атаковського з 423-го відділів. Решта управи та сама, а саме: Степан Куропась, голова, Тарас Шпікула, м. голова, Анна Васильовська, скарбник та Д. Білецький, член Контрольної Комісії. Рішено покликати до життя статутову комісію для виготовлення правильника Окружного Комітету.

Комуністичне віче, що відбулося в неділю, дня 12 квітня в т. зв. Піплс Одіторіюм, себто, як в нас популярно називають в українському большевицькому домі, було перешкоджене великою демонстрацією українців з малою домішкою інших національностей. Віче, що мало мати 500 учасників, бо тільки продано білетів, стягнуло всього 50 учасників, що прийшли пом'янути Сталіна. Українці вдерлися на залю, розігнали вічевиків, розбили столи й крісла, знищили бібулу, а прапори з серпом й молотом спалили на вулиці. Треба було аж 25 сквадів (роїв) поліції, щоби привести порядок й пильнувати відтак, щоб вічевики могли докінчити віче. Нікого не заарештовано, було всього кілька менше поранених вічевиків.

Окрема місія УККА в складі п. Антона Батюка, секретаря і п. ред. Богдана Кравцева, члена Політичної Ради, бавила у нас 2 дні, щоби привести до якогось „модус вівенді" філію УККА з Ліґою Американців Українського Походження. Члени місії стверджували, що в інтересі УККА і шікаґської громади є мати одно репрезентативне тіло, що об'єднало б всіх українців для спільної справи. На мій запит, які є вигляди на згоду в сімействі, шановні урядники УККА перед виїздом сказали, що вони є оптимістами й в Шікаґо існує добра база для згоди й спільної праці.

Чи Ваші Діти належать вже до Українського Народного Союзу? Якщо ні — впишіть їх ще сьогодні й вони колись будуть Вам вдячні за це.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Плейнфілд, Н. Дж.

Відділ УНС збирає на „Писанку".

На березневі місячні сходини Товариства Ів. Франка у Плейнфілд, Відділ 372 УНС, крім членів прибула велика кількість запрошених гостей, де по скінченню місячних сходин відбулись т. зв. „Картпарі". Жінки членкині подбали також про скромне прийняття для членів та гостей. В часі прийняття предсідник Товариства представив членам і гостям новоприйнятого члена Антона Захарчука, який, покликуючись на заклик У. К. К. в справі цьогорічної „Писанки", коротенькими словами з'ясував її значення, підчеркуючи, що цьогорічна „Писанка" одна з найважніших, бо вона вся призначена на рятування українців — наших братів і сестер залишенців в Европі. Українці, даючи скромну лепту на цьогорічну „Писанку", сповнять передовсім свій національний обов'язок, а також і християнський, рятуючи свого ближнього.

На „Писанку" зложили: по $2: Захарчук Антон, Ярема Йосиф, Ярема Василь, Дамян Геча; по $1: Малиновський В., Лонишин Ю., Ярема Н., Левицький І., Джус Т., Павлюк І., Серна В., Маринюк С., Дибайло П., Реновець В., Наконечний К., Дубей Ст., Дубас М., Головка Ів. — Зібрану суму $22.00 переслано до ЗУАДК-у у Филаделфії.

Одночасно Управа Товариства ім. Івана Франка у Плейнфілді, Відділ 372 УНС закликає, щоб Управи сусідніх Товариств як в Савт Плейнфілд, Менвіл, Бавнн-Брук, Ню Бронсвік, Відділів УНС, подбали про ворганізування „Писанки" поміж своїх членів.

Демян Ґеча,
предс., Від. 372.

Посмертна Згадка

НИКОЛАЙ ЗАГАДАЙКО, довголітний член Тов. Просвіта від. 16 УНСоюзу в Спрінґ Валей, Н. Й., помер 18. квітня 1953 р., проживши 67 літ. Покійний був тихої вдачі, походив зі села Тисьмениця, пов. Товмач, Зах. Україна. Полишив в смутку жену Павліну, три сини Стефана, Михайла, Володимира і внуків. Похорон відбувся у вівторок 21. квітня до Церкви св. Ап. Петра і Павла, а відтак на цвинтар в Бардонія, Н. Й. — В. Й. П.!

М. Москаль, секр.

З глибоким жалем подаємо вістку, яка надійшла до нас зі запізненням з Чехословаччини, що 1-го квітня 1953 р., помер від плевриту, в віці 78 років, в Mestci Kralove біля Подєбрад наш родич,

ВЯЧЕСЛАВ ЛАЩЕНКО

Тлінні останки блаженної пам'яти Вячеслава Лащенка спочили в Подєбрадах.

Покійний походив з міста Єлзавету (Херсонщина) з України, ціле життя займався педагогічною та літературною працею .

Вічна Йому Пам'ять!

РОДИНА.

ТАРЗАН, ч. 3053. На боротьбу.

„Так ти звільнив невільників і озброїв їх", кепкував Гассан. „Добре! Ми їх повбиваємо і дістанемо інших... Але раньше дамо тобі лекцію!"

„Посмак батога, мої приятелі", він продовжував, „для могутнього брата мавп... і для нашої розваги".

Тарзан чекав, поки чоловіки не зблизилися, тоді скочив із швидкістю Ари-блискавки.